

Laval on balletinoorus

RAT «Estonia» käesoleva hooaja lavastustest rõõmustab värskem töö — ballett «Anselmi lugu». Heameel õnnestumise üle on seda suurem, et tegemist on algupärandiga.

Lepo Sumerale on see esimeseks oopuseks lavamuusika valdkonnas. On nimetatud balleti juhtmotiivide eredust (A. Põldmäe), partituuri rikkust orkestrivõimaluste kasutamisel (J. Rääts), räägitud teose sümfoniilisest ühtsusest hea kõlafantasia juures (E. Tamberg). Korduval kuulamisel paneb see muusika ennast järjest intensiivsemalt jälgima. Siin on vaimuse pulssi, pinget, dramatismi. Orkestrivärvid on pidevalt dramaturgia teenistuses. Kui veel midagi soovida, siis muusika mõjuvamat kulmineerumist. Partituur on andnud tugeva tõuke nii koreograafi-lavastaja kui ka kunstniku-lavastaja fantaasiale.

Interpreetrimise seisukohalt (dirigent Vallo Järvi) võiks jätkuda töö kõlavahekordade diferentseerimisel, mis selles loos nii tähtsad on. Tempode ja orkestrivärvide kontrastid pole veel lõpuni paika pandud. Rütmid võiksid olla kindlamalt välja toodud. Dirigenditöös on veel kasvuvõimalusi.

«Anselmi loo» aluseks on üks E. Th. A. Hoffmanni jutustus, mille situatsioon on lähedane muinasjutule. Ekslik oleks seda siiski traditsiooniliseks muinasjutuks pidada. Kirjanik annab oma loo lihtsalt ebataoliselt, romantilises valguses.

«Anselmi loo» stsenarist, koreograaf ja lavastaja **Mai Murdmaa** on pöördunud E. Th. A. Hoffmanni loomingu keskeima teema — kunstniku ja kunsti teema — poole, kunstniku (ja inimese) eneseleidmise probleemide poole.

M. Murdmaa varasemate tööde puhul võis alati rõõmustada teose sisust lähtuvate koreograafiliste leidude üle. Lavastaja korraldab käsi ühe või teise etenduse organiseerimisel-vormimisel ei olnud seejuures nii kindel ja oskuslik. Käesolevas töös on lavastajat koreograafist raske eraldada. See on uue kvaliteedi selgemaid ilminguid.

Paar viimast lühiballetti ja nüüd ka «Anselmi lugu» näitavad ballettmeister Murdmaa loomingus teatavat pööret. Esimese loominguperioodi (näit. «Ballettsümfonia» Nokturn, «Tuhkatriinu» jt.) otsekuu vabalt voolavat, laulvalt emotsionaalset koreograafilist joont on asendamas lakoonilisem, võiks isegi öelda — ratsionaalsem. On süvenenud kiindumus ansambliumbrites.

Uue balleti koreograafialet on omane igasuguse divertismentliku täitematerjali täielik puudumine. Siin ei ole midagi liigset. Lavastus ja koreograafia tunduvad heas mõttes hoffmanlikena. See

tähendab, et kumbki maailm — olustikulis-reaalne ja poeetilis-fantastiline — ei ole antud kindlapiiriliseks. Kompositsioonis sulavad nad kokku. Tekib mingi täiesti eriline atmosfäär.

Kunstnik-lavastaja **Aime Undi** töö on lakooniline — mõne tabava aktsendiga (näit. tugitool-podium viimases vaatuses) oskab ta rõhutada kesket mõtet. Kunstniku

TEATRIKU 78

loomingus on ajastu peent stiilsatsiooni, see on žanripärane. Imetlust väärib kunstniku värvi-meel. Kauaks jäävad meelde pruunide, hallide, kollaste, violetsete toonide kooskõlad.

Õnnestunud on osatäitjate valik — laval on balletinoorus. Mitmeidki tantsijaid rakendatakse tavalisest erinevates ülesannetes. Kui palju on selles faotluslikku, kui palju tuleneb teatrisituatsioonist, seda on kõrvalseisjal raske arvata. Praegune osadejaotus on etendusele igatahes suureks plussiks.

Tatjana Maiste on saanud oma esimese karakterrolli. Tema Nõiamoor on veenev — ühelt poolt on see filistrite maailma sümbol, teiselt poolt isik selles maailmas. Täpset ja viimistletud tantsu on Maiste alati demonstreerinud, nüüd avanevad temas ka tantsiva näitleja võimed. Liigutustes on salapäraselt kükkestavust, ohtlikkust, ka mõistatuslikkust. Artist hoiab lõpuni pinget üleval.

Juta Lehist esitab sama partii suure sisepinge ja artistlikkusega, avastuslikke tahke see osa tema loomingule siiski ei lisa.

Nõiamoori vastandümboliks on etenduses Lindhorst, poeesia-ideed kandev salamandrite kuningas. Koreograafiliselt nõuab selle osa lahendus tantsijalt erilist plastilisust, mille sisemise veenusega esitab teatri uus balletijõud **Anatoli Grigorjev**. Ta on Nõiamoori maailmale tugevaks vastaseks. Sisukas on Lindhorstina ka **Janis Garancis**.

«Anselmi loo» suurim avastus on nooruke **Larissa Tolkatšova**, kes Tiiu Randviiru juhendamisel alles mullu lõpetas Tallinna koreograafiakooli. Muidugi on Tolkatšova tantsus veel üksjagu õpilasilikku (heas mõttes) täpsust ja püüdlikkust, vaevalt suudab ta teadlikult mõista talle antud ülesande kogu keerukust. Tema ilmdes sünnib aga muinasjutt, tants omandab tõepoolest sümboli tähenduse. Veenev on ka **Tamara Soone Serpentina**. Tantsus on artistlikku kindlust, musikaalsust, head partneritunnetust.

Põnevalt on lavastajal-koreograafil Hoffmannist lähtudes loodud Veronika partii. Siin on veetlevus ühendatud piiratusega, tütarlapselik naiivsus võika omandiinstinktiga. Veronika on nagu ilus püüdis, milles elav mõte hukub. Mõlemad osatäitjad, nii **Elita Erkina** kui **Inge Arro**, rõõmustavad. Tehniliselt kindla ja kauni-joonelise tantsuga suudab E. Erkina avada veetleva tühisuse olemuse koletislikkuse. Inge Arro tantsus on ajastu tabamise oskust, võimet kanda sisulist koormat, mis sellel lavakuuljal lasub.

Veronika maailma kuuluvad veel Paulmann, Heerbrand jt. bürgerid. Ka need rollid on usaldatud noortele. **Aleksandr Kikinov** loob tähtsa riigiametniku kuju veenvalt, karakteerselt. **Kiikinov, Mihhail Netšajev** ja **Mihhail Bogatõrjov** (Heerbrand) paisfavad silma täpselt esitatud tantsuparitiiga ja oma osa mõistmisega.

Ulatuslikud ja mitmekülgsed ülesanded on täita tantsurühmal. On rahvapeostseen, nn. hieroglüüfide episoodid ja etteasted «korraliku seltskonnana». Need on kolm täiesti erinevat maailma, millest paremini läheb korda viimati nimetatud. Ansambel sulab siin solistidega päris monoliitselt, tantsus on karakteersust, stiilitunnet. Nn. raamatukogupildid aga vajavad veel viimistlemist. Siin on tarvis suuremat täpsust ja rütmikindlust. Repetiitoritööd nõuab ka rahvapeostseen.

Balletiõhtu kangelasteks on nimiosatäitjad ja seda igas mõttes. Anselm on arenev (muutuv) karakter, mitmekülgselt ja intensiivselt siseeluga. **Jevgeni Neffi** osatäitmise põhjal võiksime etenduse pealkirjastada «Noore Anselmi lugu». Niivõrd erksad ja värsked on tema reageeringud, niivõrd siiras kaasaelamine. Tantsijal on olemas kõik eeldused niisuguse osa kehastamiseks. Etendusest etendusse tulevad kaheldamatult juurde uued varjundid.

Vjatšeslav Maimusov on Anselmini jõudnud läbi mitmete printsirollide, mis andsid lavatunnetuse ja tantsukindluse. Läbi «Kadunud poja», «Pöördlava» peatüki ja «Maailma loomise» Kuradi on ta kasvanud mõttevaks tantsukunstnikuks ja on praegu suureks ülesandeks see tõttu küllaldaselt ette valmistatud. Füüsilise ja vaimse pingega tuleb Maimusov hästi toime. Tähtsam on aga see, et ta suudab edasi anda Anselmi unistuste ja reaalseid konflikte, erinevaid hinge-seisundeid. Me näeme tema kasvamisest etenduse vältel, nii et me usume Anselmi-Maimusovvi valikuisse — pidevalt olla teel!

Mai Murdmaa, balletirühm ja teatri teised loomingulised üksused on meile andnud toreda etenduse.

H. AASSALU